

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย หรือวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมเครื่องมือ
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เอกสาร (Documentary research) และวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ข้อมูลภาคสนามเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนผู้สูงอายุสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง จำนวน ๑๒ คน และผู้สูงอายุชุมชนสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง ทั้งเพศชาย และหญิง จำนวน ๑๓๔ คน รวม ๑๔๖ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนผู้สูงอายุสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง จำนวน ๑๒ คน ใช้การสุ่มแบบกลุ่ม และผู้สูงอายุชุมชนสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง ทั้งเพศชาย และหญิง จำนวน ๑๑๑ คน ได้จากการสุ่มโดยวิธีการจับฉลากรายชื่อ รวม ๑๑๓ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากชุมชนสุขสวัสดิ์ ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ว่าเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนและสามารถการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัว และชุมชนได้อยู่ในเกณฑ์ดี จำนวน ๒๑ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ชุมชนสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเพื่อ ศึกษาเรื่อง การใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ชุมชนสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

(๑) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ ผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(๒) กำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมเรื่อง การใช้หลักพุทธธรรม ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ปัญหา และข้อเสนอแนะการเรื่อง การใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนิน ชีวิตของผู้สูงอายุ

(๓) ประมวลข้อมูลและความรู้ที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย จำนวน ๓ ตอน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ ๒ พฤติกรรมของผู้สูงอายุ จำนวน ๕ ด้าน ดังนี้

(๑) ด้านกายภาพ จำนวน ๔ ข้อ

(๒) ด้านจิตภาพ จำนวน ๒ ข้อ

(๓) ด้านสังคมการอยู่ร่วมกัน จำนวน ๖ ข้อ

(๔) ด้านเศรษฐกิจและรายได้ จำนวน ๓ ข้อ

(๕) ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยความไม่ประมาท จำนวน ๔ ข้อ

เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๔ ระดับ โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ระดับ ๔ คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้น หรือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ ๓ คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้น หรือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ ๒ คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้น หรือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ ๑ คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้น
หรือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ การใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนสุขสวัสดิ์
จังหวัดลำปาง เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน ๓ ข้อ ดังนี้

(๑) ปัญหาของท่านในการดำรงชีวิตในชุมชนสุขสวัสดิ์ ตำบลพระบาท อำเภอ
เมืองลำปาง จังหวัดลำปาง มีอะไรบ้าง

(๒) ท่านได้นำหลักพุทธธรรม มาประยุกต์ ใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิต
ในชุมชนสุขสวัสดิ์ ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง อย่างไรบ้าง

(๓) ท่านได้แนะนำการนำหลักพุทธธรรม มาประยุกต์ ใช้การแก้ไขปัญหา
ต่างๆ ให้แก่เพื่อนๆ ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตในชุมชนสุขสวัสดิ์ ตำบลพระบาท อำเภอเมือง
ลำปาง จังหวัดลำปาง อย่างไรบ้าง

๓.๓.๒ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

(๑) ศึกษาเอกสารแนวทางการใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

(๒) กำหนดแนวคิดและขอบข่ายในการสร้างข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม

(๓) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus
Group Discussion)

(๔) สร้างหัวข้อในการสนทนากลุ่ม โดยใช้ปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
จากการตอบแบบสอบถามในเรื่อง การใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุชุมชน
สุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง

(๕) นำข้อหัวในการสนทนากลุ่มฉบับร่าง เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถาม
แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

(๖) ปรับปรุงข้อหัวในการสนทนากลุ่มให้เป็นข้อหัวในการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์
พร้อมที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

(๗) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจ
แก้ไขเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถามแล้วนำมา
ปรับปรุงแก้ไข

(๘) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่

๘.๑ ดร.ชาตรี ประชาพิพัฒน์ อาจารย์ผู้สอนปรัชญาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๘.๒ ดร.สมเกียรติ อัญญา อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยโยนก

๘.๓ นางณภัทสรส์ เหมาะประสิทธิ์ อาจารย์ผู้สอนจิตวิทยาแนะแนว มหาวิทยาลัยสงฆ์ จังหวัดลำปาง

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความตรงตามโครงสร้าง การใช้ภาษาของข้อคำถาม และหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยเลือกใช้ข้อที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖๑ ขึ้นไป

(๙) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุชุมชนสุขป่าขาม จำนวน ๓๑ คน ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha)

(๑๐) ปรับปรุงเครื่องมือจากผลจากการทดลองเพื่อสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การเก็บรวบรวมเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

(๑) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังชมรมผู้สูงอายุ ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

(๒) ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังชมรมผู้สูงอายุ ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ ให้ตอบแบบสอบถามพร้อมรับกลับคืนด้วยตนเอง จำนวน ๑๑๓ ชุด

(๓) ผลการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน ๑๑๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๑๑

(๔) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนากลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายนอก ภายใน ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักพุทธธรรม ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนสุขสวัสดิ์ จังหวัดลำปาง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ด้วยค่าร้อยละ

ตอนที่ ๒ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ และแปลความหมายค่าเฉลี่ย^๑ ดังนี้

(๑) ค่าเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้นหรือมีการปฏิบัติ ระดับมากที่สุด

(๒) ค่าเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้นหรือมีการปฏิบัติระดับมาก

(๓) ค่าเฉลี่ย ๑.๐๑ - ๒.๐๐ หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้นหรือมีการปฏิบัติระดับน้อย

(๔) ค่าเฉลี่ย ๐ - ๑.๐๐ หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความนั้นหรือมีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ หาค่าความถี่

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

(๑) ความถี่ (f)

(๒) ร้อยละ (%)

(๓) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

(๔) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

^๑ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๑.